

# OSALLISTUJASTA OSALLISEKSI

Kartoitus Keski-Suomen näkövammaisten nuorten  
toiveista vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan liittyen

Maija Huhtala  
Emilia Lampi

Opinnäytetyö  
Toukokuu 2011

Sosiaalialan koulutusohjelma  
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala





Tekijä(t) HUHTALA, Maija LAMPI, Emilia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 04.05.2011
	Sivumäärä 38	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty ( X )
Työn nimi OSALLISTUJASTA OSALLISEKSI - KARTOITUS KESKI-SUOMEN NÄKÖVAMMAISTEN NUORTEN TOIVEISTA VAPAA-AIKAAN JA HARRASTUSTOIMINTAAN LIITTYEN		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KOSKIMIES, Helena		
Toimeksiantaja(t) Keski-Suomen Näkövammaiset ry.		
Tiivistelmä <p>Keski-Suomen näkövammaiset ry järjesti aiemmin kerhotoimintaa näkövammaisille nuorille, mutta osallistujia oli niukasti. Päätettiin kartoittaa Keski-Suomessa asuvien ja/tai opiskelevien näkövammaisten nuorten toiveita vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyen, jotta jatkossa nuoria saadaan aktiivisemmin mukaan toimintaan. Tavoitteena oli auttaa Keski-Suomen näkövammaiset ry:tä kehittämään näkövammaisille nuorille suunnattua tarvelähtöistä toimintaa.</p> <p>Kartoitus toteutettiin kyselylomakkeen avulla 13–18-vuotiaille nuorille. Testikysely suoritettiin Jyväskylän näkövammaisten koululla. Jyväskylän ulkopuolella opiskelevien nuorten kohdalla kysely toteutettiin postikyselynä. Rajaukseen sopivia nuoria oli yhteensä 22, joista 14 vastasi kyselyyn. Kyselyssä suosituimmiksi nousseiden harrastusmuotojen ja -vaihtoehtojen pohjalta ideoitiin yhteistyökumppanille neljä konkreettista tapaa koota näkövammaiset nuoret yhteen.</p> <p>Kyselyn mukaan kaikilla nuorilla oli valmiina jokin harrastus. Nuoret toivoivat säännöllistä toimintaa leirien, kerhojen, tapahtumien ja sosiaalisen median muodossa. Puolet vastanneista halusi osallistua toiminnan suunnitteluun. Vastajat olivat kiinnostuneita yhteisestä toiminnasta ei-näkövammaisten kanssa. Aikuisen mukanaoloon suhtauduttiin positiivisesti. Tärkeimmäksi harrastustoiminnassa koettiin uusien kokemusten saaminen. Keskiarvon perusteella suosituimmiksi harrastuksiksi nousivat uinti, keilaus ja ruuanlaitto.</p> <p>Osallistuminen ja asioihin vaikuttaminen koettiin tärkeäksi ja vastaavia kyselyitä toivottiin lisää. Näkövammaisille nuorille on tällä hetkellä Jyväskylässä tarjolla erilaisia harrastusmahdollisuuksia, mutta niitä tulisi monipuolistaa ja nuorten mielipiteet tulisi ottaa paremmin huomioon. Toiminnan markkinointiin on kiinnitettävä huomiota, jotta se saadaan nuorille soveltuvaksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) näkövammaisuus, osallisuus, syrjäytyminen, kartoitus, kysely, nuoruus, vapaa-aika		
Muut tiedot		



Author(s) HUHTALA, Maija LAMPI, Emilia	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 04.05.2011
	Pages 38	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication ( X )
Title FROM TAKING PART TO HAVING PART IN - A SURVEY ON CENTRAL FINLAND'S VISUALLY IMPAIRED ADOLESCENTS AND THEIR HOPES FOR FREE TIME AND LEISURE ACTIVITIES		
Degree Programme Social Services		
Tutor(s) KOSKIMIES, Helena		
Assigned by Keski-Suomen Näkövammaisetry (Central Finland's Association of the Visually Impaired)		
Abstract <p>Central Finland's Association of the Visually Impaired previously organized club activities for visually handicapped adolescents but the attendance was scarce. It was decided that the wishes and expectations for leisure and hobbies among the visually impaired adolescents living and (or) studying in the Central Finland region should be charted in order to make the youth more involved with these activities in future. The objective was to assist the Central Finland's Association of the Visually Impaired in developing needs-based activities aimed at young people with visual disabilities.</p> <p>The survey was executed through a questionnaire for juveniles from 13 to 18 years of age. A pilot survey was conducted at the Jyväskylä School for the Visually Impaired. Youngsters studying outside of Jyväskylä participated in the inquiry by mail. According to the definition, there were a total of 22 eligible adolescents, 14 of whom answered the questionnaire. Based on the leisure activities and alternatives that were most popular according to the survey, four concrete ways of gathering the visually impaired adolescents together were created for our cooperative partner.</p> <p>According to the inquiry, all of the youngsters already had a hobby. They wished for regular activities in the form of camps, clubs, events and social media. Half of the respondents wanted to participate in the planning of activities. The respondents were interested in collective activities with non-visually handicapped youngsters. Adult participation was regarded positively. The most important aspect in leisure activities was gaining new experiences. Based on the average value, the most popular activities were swimming, bowling and cooking.</p> <p>Participation and having influence on matters were considered important and further similar inquiries were looked forward to. At the moment there are various recreational opportunities offered for the young people with visual disabilities in Jyväskylä, but they should be diversified and the youngsters' opinions should be taken more into consideration. Attention should be paid to the marketing of the activities so that they can be made more suitable for young people.</p>		
Keywords visual disability, implication, social isolation, survey, questionnaire, youth, leisure		
Miscellaneous		

## SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
2 NÄKÖVAMMAISUUS .....	3
2.1 Näkövammaisuuden määritelmä .....	3
2.2 Näkemisen osa-alueet.....	4
3 NÄKÖVAMMAISEN NUOREN OSALLISUUS.....	5
3.1 Nuoruus .....	5
3.2 Näkövammaiset henkilöt ja harrastustoiminta .....	7
3.3 Osallisuuden tukeminen .....	8
3.3.1 Syrjäytyminen .....	8
3.3.2 Osallisuus .....	10
4 HARRASTUSMAHDOLLISUUDET JYVÄSKYLÄSSÄ .....	11
4.1 Keski-Suomen Näkövammaiset ry .....	11
4.2 Muut toiminnan järjestäjät .....	12
5 KARTOITUS .....	12
5.1 Tarkoitus ja tavoitteet.....	12
5.2. Kohdejoukko .....	13
5.3 Tiedonkeruumenetelmä .....	14
5.4 Kyselylomakkeen laadinta .....	15
5.5 Aineiston analysointi.....	17
6 TULOKSET .....	17
6.1 Kyselyn tulokset.....	17
6.2 Tulosten yhteenveto .....	21
6.3 Suositukset .....	24
7 POHDINTA .....	26
LÄHTEET .....	30
LIITTEET.....	33
Liite 1. Saatekirje .....	33
Liite 2. Kyselylomake .....	35
Liite 3. Harrastusten kiinnostavuuden arviointi .....	39

## KUVIOT

Kuvio 1. Harrastustoiminnan useus (N=14) .....	19
Kuvio 2. Harrastustoiminnan muoto (N=14).....	20
Kuvio 3. Harrastustoiminnan merkitys (N=14).....	21

# 1 JOHDANTO

Suomessa on näkövammarekisterin mukaan noin 80 000 näkövammaista henkilöä (Ojamon.d.). Näkövammaisilla on tavallista suurempi riski jäädä yksin, sillä vamma vaikuttaa niin sosiaalisiin suhteisiin kuin liikkumiseenkin (Mäkinen-Vuohelainen.d., 1). Näkövammaisilla henkilöillä on vähemmän ystäviä kuin ikätovereilla ja heidän sosiaaliset verkostonsa rajoittuvat usein perheeseen ja sukulaisiin (Huurre 2004). Varsinkin nuoruudessa vertaistuella on suuri vaikutus identiteetin ja minäkäsityksen muokkautumiseen (Vilkko-Riihelä& Laine 2007, 101). Vertaistuen lisäksi nuorille on tärkeää saada vaikuttaa omiin asioihinsa ja tehdä itsenäisiä päätöksiä. Kiinnostavalla toiminnalla lisätään nuorten osallisuutta. Osallisuus on osallistujien aktiivista ja täysivaltaista osallistumista (Tiira 2000).

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa Keski-Suomen näkövammaisten nuorten mielipiteitä ja toiveita vapaa-aikaan ja erilaisiin harrastuksiin liittyen. Aiemmin Keski-Suomen Näkövammaiset ry on järjestänyt erilaista kerhotoimintaa nuorille näkövammaisille, mutta osallistujia on ollut niukasti. Tavoitteena on auttaa kehittämään näkövammaisille nuorille suunnattua toimintaa, ja näin ollen saada nuoret osallistumaan aktiivisemmin, tapaamaan vertaisiaan sekä mahdollisesti myöskannustaa nuoria mukaan toiminnan suunnitteluun.

Vastaavaa kartoitusta ei ole Keski-Suomen alueella aiemmin tehty, joten näemme sille olevan tarvetta. Yhteistyökumppanimme on Keski-Suomen Näkövammaiset ry. Toimitamme heille tulkinnan kartoituksista ja ehdotuksia erilaisista harrastusmahdollisuuksista sekä tapahtumista, joita kartoituksessamme nousee esiin. Yhdistys saa opinnäytetyömme kautta materiaalia, jonka avulla ideoida tarvelähtöistä toimintaa näkövammaisille nuorille.

Toteutamme kartoituksemme kyselylomakkeen avulla Keski-Suomessa asuville ja/tai opiskeleville 13–18-vuotiaille näkövammaisille nuorille. Rajauksen sovimme yhdessä

yhteistyökumppanimme kanssa. Ikähaitari on sopiva yhteisen toiminnan järjestämiselle. Apunamme kyselyn toteuttamisessa toimii Jyväskylän näkövammaisten koulu (JNK). Saamme koulun henkilökunnalta apua Jyväskylän ulkopuolella asuvien näkövammaisten nuorten tavoittamisessa sekä kyselylomakkeen testaamisen järjestämisessä Jyväskylän näkövammaisten koululla.

## 2 NÄKÖVAMMAISUUS

### 2.1 Näkövammaisuuden määritelmä

Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan näkövammaiset voidaan jakaa kahteen ryhmään: heikkonäköiset ja sokeat. Heikkonäköisellä henkilöllä paremman silmän näöntarkkuus on alle 0,3, tai hänen näkönsä on hämäräsokeuden, värinäön puuttumisen, häikäistymisen, heikon kontrastin erotuskyvyn tai muun sellaisen vuoksi heikentynyt. Henkilöä, jonka paremman silmän näöntarkkuus lasikorjauksen jälkeen on alle 0,05 tai näkökentän halkaisija on alle 20 astetta, pidetään sokeana. Näkövammaa ei voi korjata silmälaseilla tai piilolaseilla. Toiminnallisen määritelmän mukaan näkövammaisen on henkilö, jolle näkökyvyn heikentyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa jokapäiväisessä elämässä. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 298.)

Maailmassa arvioidaan WHO:n mukaan olevan noin 180 miljoonaa näkövammaista (Malm ym. 2004, 298), joista Näkövammarekisterin mukaan Suomessa noin 80 000. Sokeita on Suomessa noin 10 000, loput eri tavoin heikkonäköisiä. Alle 18-vuotiaita näkövammaisia arvioidaan rekisterin mukaan olevan 1000–1500. (Ojamon.d..)

## 2.2 Näkemisen osa-alueet

On olemassa erilaisia näkemisen osa-alueita, joiden avulla voidaan tarkastella näkövammaisuuden vaikutuksia. Osa-alueet auttavat meitä ymmärtämään sitä, millä tavalla näkövamma vaikuttaa ihmisen elämään ja täten myös harrastustoimintaan.

Näkemisen osa-alueet ovat näöntarkkuus, näkökenttä, kontrastin erotuskyky, värinäkö, silmien sopeutuminen valoon ja hämärään, valontarve, silmälihasten toiminta, silmien yhteistyö, syvyysnäkö ja silmien mukautuminen. (Malm ym. 2004, 299–302.)

Näöntarkkuus eli visus tarkoittaa näkijän kykyä erottaa kaksi pistettä erillään toisistaan. Näöntarkkuus on normaali, kun se on 1,0–2,0. Näkökentässä olevat kohteet nähdään samanaikaisesti. Vierekkäisten pintojen vaaleusaste-erojen erottaminen toisistaan merkitsee kontrastien erotuskykyä. Värinäkö taas merkitsee kykyä erottaa erilaisia värisävyjä ja niiden vaaleusasteita toisistaan. (Malm ym. 2004, 299–302.)

Kun valaistus muuttuu, esimerkiksi ulkoa sisään tultaessa, puhutaan silmien sopeutumisesta valoon ja hämärään. Valontarve on näkövammaisilla usein lisääntynyt, jonka vuoksi tulee kiinnittää huomiota riittävään valaistukseen. Jotta ihminen voi siirtää katsettaan molemmilla silmillään yhtä aikaa samaan kohteeseen, tulee silmälihasten toiminnan olla kunnossa. (Malm ym. 2004, 299–302.)

Syvyysnäöllä eli stereonäöllä tarkoitetaan kolmiulotteista kuvaa, jonka avulla voimme aistia oikeaan ja vasempaan silmään tulevat eriparikuvat. Syvyysnäön heikkeneminen vaikeuttaa liikkumista. Akkommodaatio tarkoittaa silmän mukautumista eri etäisyyksiä katsottaessa. (Malm ym. 2004, 299–302.)

Kyselylomaketta ja erilaisia näkövammaisille nuorille suunnattuja tapahtumia suunniteltaessa haasteena on erilaisten näkemisen osa-alueiden huomioon ottaminen. Kyselylomakkeen muodossa ja tapahtuman järjestelyissä on huomioitava heikkonäköiset ja sokeat sekä heidät, joilla on esimerkiksi puutteita värien erottamisessa toisistaan.

## 3 NÄKÖVAMMAISEN NUOREN OSALLISUUS

### 3.1 Nuoruus

Nuoruus sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Lapsuuden ja nuoruuden raja voidaan määritellä kolmella tapaa: biologisen kypsyiden, sosiaalisen kypsyiden ja juridisen täysi-ikäisyyden avulla. (Vilkko-Riihelä & Laine 2007, 100.) Nuorisolaissa nuori määritellään alle 29-vuotiaaksi (L 27.1.2006/72). Opinnäytetyössämme keskitymme sosiaaliseen kypsyteen ja näkövammaan vaikutukseen nuoruudessa.

Aiemmin nuoruutta on kuvattu psykologisessa kirjallisuudessa kriisien ajaksi. Uudempi tutkimustieto kuitenkin osoittaa, ettei suurimmalla osalla nuorista ole varsinaisia kriisejä, vaan kehitys on jatkuvaa ja ennustettavissa olevaa. Joka tapauksessa nuoruus on haavoittuvaa aikaa. (Nurmi, Ahonen, Lytinen, Lytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2008, 124.)

Nuoruus ei ole vain välivaihe lapsuuden ja aikuisuuden välillä (Nuortennettin.d.). Nuoruus on muutoksen aikaa: suhde omaan itseen muokkautuu ja oma identiteetti muotoutuu. Suhde muihin ihmisiin ja ympäristöön muuttuu. Omat ajatukset, mielipiteet, asenteet ja arvot vahvistuvat. (Vilkko-Riihelä ym. 2007, 101.) Nuoruuden kynnyksellä nuori kokee usein ristiriidan tarvitsevuuden ja itsenäisyyden välillä. Hän osaa etsiä oman harrastuksensa ja tietää mitä haluaa, mutta rahaa harrastuksen maksamiseen hän tarvitsee vanhemmilta. Nuoruuden keskivaiheilla minäkäsitys usein muuttuu, ja nuori alkaa tiedostaa erilaisia rooleja. Monipuolisella



minäkäsityksellä on vaikutusta itsetunnon kehittymiseen. Yleensä nuorella on ihanneminä eli ajatus siitä, millainen haluaisi olla. (Vilkko-Riihelä ym. 2007, 113–114.)

Identiteettikriisi kuuluu nuoruuteen. Nuoren on ensimmäistä kertaa elämässään rakennettava minuutensa itse. Vähitellen nuori valitsee omat päämääränsä ja näkemyksensä sekä sitoutuu niihin, vaikka tilanteet vaihtuvat ja identiteetin eri puolet korostuvat erilaisissa tilanteissa (Vilkko-Riihelä ym. 2007, 116–119). Nuoren kasvaessa perheen merkitys muuttuu muotoaan samalla kun kaveripiirin merkitys korostuu. (Malin 2011.)

Vapaa-aika on merkittävä osa nuorten elämää sosiaalisen hyväksynnän vuoksi. Sosiaalinen hyväksyntä vaikuttaa edelleen nuoren itsetuntoon ja identiteetin kehittymiseen. Vapaa-ajan toiminnan ulkopuolelle jääminen voi merkitä nuorelle emotionaalista osattomuuden tunnetta. (Malin 2011.)

Näkövammaisten sosiaaliset verkostot rajoittuvat usein perheeseen ja sukulaisiin, ystäviä heillä on vähemmän kuin ikätovereilla. Monilla näkövammaisilla nuorilla on havaittu psykososiaaliseen kehitykseen liittyviä ongelmia; heillä on kohonnut masennuksen ja psyykkisten ongelmien riski. (Huurre 2004.) Toivomme kartoituksen avulla nuorille löytyvän harrastuksia, joissa he viihtyvät ja mahdollisesti myös solmivat uusia sosiaalisia suhteita.

Syrjäytyminen on käsitteenä monimuotoinen, jonka vuoksi siitä on vaikea tehdä tilastoja. Yleensä tilastot keskittyvät yhteen syrjäytymistä aiheuttavaan tekijään kerrallaan. Nuorten syrjäytymistä yhteiskunnasta mitataan esimerkiksi koulutuksen puuttumisen, työttömyyden, rikollisuuden, päihteiden käytön ja fyysisten sekä psyykkisten sairauksien avulla. Vuonna 2008 16–24-vuotiaista eläkkeellä oli 0,97 %. Mielenterveysongelmien oireita ja ongelmakäyttäytymistä esiintyy 40 %:lla 14–16-vuotiaista suomalaisnuorista. (Väänänen 2011.) Vuonna 2004 ”rekistereiden ulkopuolella” oli yhteensä noin 20 000 15–19-vuotiaista nuorta (Sauli 2007).

## 3.2 Näkövammaiset henkilöt ja harrastustoiminta

Vammaisten henkilöiden kohdalla harrastustoiminta nähdään olennaiseksi elämänlaadun osatekijäksi. Harrastustoiminnassa sosiaalisella vuorovaikutuksella on suuri merkitys yksilölle. Sosiaalinen vuorovaikutus lisää terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta. Vapaa-ajan aktiviteetit ovat erittäin tärkeitä, sillä ne saavat aikaan tunteen merkityksellisestä tekemisestä, itsearvostuksesta ja sosiaalisesta kyvykkyydestä (Eriksson 2008, 78, 95). Vapaa-aika määritellään ajaksi, jolloin on aikaa tehdä jotakin itselle tärkeää (Malin 2011).

Sivistyssanakirjan (2011) mukaan sana ”harrastaa” selitetään näin: ”tehdä, tavallisesti vapaa-aikana, toistuvasti tai säännöllisesti sellaista, mistä on kiinnostunut, olla tapana tehdä, noudattaa tietynlaista käytäntöä.”

Suosittuja harrastuksia näkövammaisten henkilöiden keskuudessa ovat liikunta, äänikirjojen kuuntelu, musiikki sekä radioamatööritoiminta. Liikuntamuotoja, jotka soveltuvat näkövammaisille henkilöille, on lukuisia. Ongelmana on usein oppaiden löytäminen. Tutustuminen muihin näkövammaisiin tekee vapaa-ajasta mielekkäämmän ja harrastamisesta helpompaa. Vertaistuki ja kokemusten jakaminen mahdollistuu, kun harrastetaan yhdessä. (Maailmanin.d..)

Pyrkimyksemme tätä opinnäytetyötä ja kartoitusta tehdessämme on tavoittaa niin Keski-Suomessa asuvat kuin opiskelevatkin nuoret ja saada heille toimintaa, jossa he tapaavat toisiaan ja josta juuri he pitävät. Innostamme heitä erilaisia lajeja esille tuoden kokeilemaan mahdollisesti jotakin aivan uutta ja erilaista kuin mihin he ovat aiemmin tottuneet.

### 3.3 Osallisuuden tukeminen

Opinnäytetyömme keskeisimmät käsitteet ovat *osallisuus* ja *osallisuuden tukeminen*. Käsite ”osallisuuden tukeminen” on otettu käyttöön vasta viime vuosina, aiemmin samassa yhteydessä puhuttiin syrjäytymisen ehkäisystä. Nuorten osallisuus on ajankohtainen aihe niin lähiyhteisöjen kuin koko yhteiskunnankin tasolla (Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina – Artikkeleita osallisuudesta 2002, 2). Puhuttaessa aktiivisesta ja osallistuvasta kansalaisuudesta, nuorten osallistuminen organisoituihin vapaa-ajan toimintoihin on ollut viime aikoina lisääntyvässä määrin esillä (Malin 2011).

#### 3.3.1 Syrjäytyminen

Helne & Kariston (1992) sekä Jyrkämän (1986) mukaan syrjäytymisen käsite on tullut Suomeen jo 1970-luvulla. Silloin syrjäytyneellä tarkoitettiin lähinnä työttömiä tai työkyvyttömiä. Myöhemmin käsite on laajentunut ja se ymmärretään yleisesti huono-osaisuudeksi ja sen kasautumiseksi. Syrjäytyminen on laaja käsite, jonka määrittäminen on hankalaa ja siitä on erilaisia näkemyksiä. (Opetushallitus 1996, 9-10.) Syrjäytymisen yhteydessä puhutaan usein myös köyhyydestä. Köyhyys ja syrjäytyminen eivät tarkoita samaa asiaa, mutta köyhyydellä voi olla vaikutusta syrjäytymiseen, silloin kun se rajoittaa liikaa ihmisen elämistä. (Me itse ry. 2010.)

Sekä ryhmät että yksilöt voivat syrjäytyä (Laine & Hyväri 2010, 11). Jyrkämän (1986) mukaan syrjäytymisprosessi on jokaisella ihmisellä erilainen, ja siihen vaikuttavat eri tekijät. Syrjäytymiseen vaikuttavat yhteiskunnan rakenne sekä yhteiskunnassa elävä

yksilö. Nuorten asema on muuttunut viime vuosikymmenien aikana yhteiskunnassamme, ja sen seurauksena myös riski syrjäytymiseen on kasvanut. (Opetushallitus 1996, 10). Mikä tahansa erilaisuuden kokemus voi johtaa syrjäytymiseen. Syrjäytymisriski on erityisen suuri silloin, kun tilanne poikkeaa yhteiskunnan normeista. (Laine & Hyväri 2010, 14.)

Opetushallituksen (1996, 11) mukaan Jyrkämä (1986) on pohtinut syrjäytymistä ulottuvuuksien kautta. Hänen mukaansa syrjäytymisen ulottuvuuksia ovat koulutuksellinen, työmarkkinallinen, sosiaalinen, vallankäytöllinen ja normatiivinen. Vammaiset henkilöt kohtaavat usein sosiaalista syrjäytymistä. Heillä ei useinkaan ole ympärillään kattavaa tukiverkostoa: perhettä, ystäviä tai työyhteisöä. Vammaisten kohdalla myös vallankäytöllinen sekä normatiivinen syrjäytyminen ovat yleisiä. Heidän vaikutusmahdollisuutensa omaa elämäänsä koskevissa päätöksissä ovat rajalliset. He tulevat usein leimatuiksi, koska poikkeavat niin sanotusta normaaliväestöstä.

Suomen Mielenterveysseuran mukaan Suomessa saattaa olla jopa runsas miljoona yksinäistä. Riski jäädä yksin on näkövammaisilla ihmisillä tavallista suurempi, sillä vamma vaikuttaa sekä sosiaalisiin suhteisiin että liikkumiseen. Nuorten riski jäädä ilman ystäviä liittyy usein vammaan tai pitkäaikaissairauteen. (Mäkinen-Vuohelainen d., 1.)

Vammaisten henkilöiden syrjäytymisen uhka on usein suuri, sillä fyysiset esteet rajoittavat sekä koulunkäyntiä että työntekoa. Alhaisella koulutustasolla ja työnsaannin vaikeudella on myös vaikutusta taloudelliseen tilanteeseen. Vammaisten köyhyysaste on 70 % keskimääräistä korkeampi. (EU:n vammaisstrategia 2010–2020.) Toimeentulon lisäksi syrjäytymiseen vaikuttavat muun muassa ympäristön esteet, palveluiden saavutettavuus sekä teknologian kehitys (Syrjäytyminen 1990-luvun puolivälin Suomessa – Stakesin asiantuntijoiden arvioita syrjäytymisriskeistä. 1998, 13).

Syrjäytyminen on ollut vahvasti esillä 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun ajan. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi on perustettu useita työryhmiä. Syrjäytyminen on otettu 2000-luvulla käsittelyyn myös eduskunnassa. (Veijola 2005, 12.) Nykyään syrjäytymisestä puhuttaessa käytetään käsitettä ”osallisuuden tukeminen”, joka on vähemmän leimaava.

### 3.3.2 Osallisuus

Osallisuus on osallistujien aktiivista ja täysivaltaista osallistumista (Tiira 2000). Osallisuuden kokemus merkitsee tunnetta johonkin kuulumisesta, liittymisestä ja yhteisöllisyydestä. Lisäksi osallisuuden avulla pyritään edistämään kansalaisten elämänhallintaa, sitoutumista ja vastuullisuutta. (Kananaja, Niiranen & Jokiranta 2008, 203.) Osallisuus mielletään yhdeksi elämän perusedellytykseksi (Harju 2010). Organisoituneet vapaa-ajan ympäristöt, koti ja koulu mainitaan tärkeinä tekijöinä puhuttaessa nuorten osallisuuden opettamisesta ja edistämisestä (Malin 2011).

Osallisuus tarkoittaa yksilön mahdollisuutta vaikuttaa yhteiskuntaan ja elinympäristöönsä. Jokaisella tulisikin olla oikeus saada tietoa itseänsä koskevista asioista sekä päästä vaikuttamaan päätöksiin. (Nuorten osallisuus 2007.) Tiiran (2000) mukaan osallisuus yhdistää toimijoita: kaikki oppivat asioita toinen toisiltaan. *Osallistaminen* on keino, jolla saadaan nuoria kiinnostumaan vaikuttamisesta ja ideoiden kehittämistä konkreettiseksi toiminnaksi (Nuorten osallisuus 2007).

Osallisuus perustuu lainsäädäntöön, ja se mainitaan muun muassa perustuslaissa, nuorisolaissa sekä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa (Mikä osallisuus? n.d.). Osallisuuden tulee toteutua, oli kyseessä nuori tai aikuinen, vammaaton tai vammainen henkilö. Suomi on sitoutunut YK:n ja EU:n jäsenvaltiona edistämään kaikille avointa yhteiskuntaa. Suomen vammaispolitiikan periaatteina onkin

vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, positiiviseen erityiskohteluun sekä osallisuuteen. Vammaisten henkilöiden osallisuuden toteutumisen kannalta oleellista on muiden myönteinen suhtautuminen heihin sekä heidän tarpeidensa huomioon ottaminen. Rajoittavat esteet tulee ennakoida, tunnistaa ja poistaa. (Vammaispalvelut 2010.) YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa (2006) kielletään kaikenlainen vammaisten syrjintä; heillä tulee olla kaikki samat oikeudet kuin muillakin. Euroopan vammaisstrategian tarkoituksena on lisätä vammaisten oikeuksia EU-kansalaisina, jotta heillä olisi mahdollisuus elää kuten muutkin kansalaiset ja hyödyntää kaikkia oikeuksiaan. (Euroopan vammaisstrategian.d..)

## 4 HARRASTUSMAHDOLLISUUDET JYVÄSKYLÄSSÄ

### 4.1 Keski-Suomen Näkövammaiset ry

Yhteistyökumppanimme Keski-Suomen Näkövammaiset ry on vuonna 1956 perustettu Näkövammaisten keskusliitto ry:n alainen jäsenjärjestö ja alueyhdistys. Yhdistyksessä on useita eri toimikuntia ja alaosastoja, jotka järjestävät monipuolista liikuntaa, käsityötoimintaa, kulttuuritoimintaa sekä erilaisia retkiä ja tapahtumia sekä Jyväskylässä että maakunnissa. Nuorille suunnatusta toiminnasta vastaa nuorisotoimikunta. (Tietoa yhdistyksestä.d..)

Yhdistys tarjoaa mahdollisuuden osallistua näkövammaisten erityistarpeet huomioivaan toimintaan. Yhtenä tärkeimmistä tavoitteista yhdistys näkee jäsenistön aktivoinnin erilaisten tilaisuuksien, tapahtumien ja harrastustoiminnan avulla. Aktivoinnin lisäksi yhteinen toiminta mahdollistaa vertaistuen saamisen ja antamisen. Yhdistys pyrkii edistämään myös näkövammaisten tiedonsaantia julkaisemalla erilaisia paikallisia äänilehtiä sekä tiedottamalla omasta toiminnastaan Sentteri-äänilehden välityksellä. (Yhdistyksen toimintan.d..)

## 4.2 Muut toiminnan järjestäjät

Keski-Suomen näkövammaiset ry:n lisäksi näkövammaisille nuorille soveltuvaa toimintaa Jyväskylässä järjestää muun muassa Näkövammaisten keskusliitto, Jyväskylän näkövammaisten koulu, Näkövammaiset lapset ry, Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry sekä Reippaat pojat ry. Toiminta on enimmäkseen kerhomuotoista. VAU järjestää lisäksi liikuntapainotteisia tapahtumia, kilpailuja sekä teemapäiviä. Näkövammaiset lapset ry järjestää leiritoimintaa. (Paananen 2011.)

Näkövammaisten Keskusliiton liikuntatoimen Sporttis-kerhot ovat näkövammaisille kouluikäisille suunnattuja liikuntakerhoja. Jyväskylässä kerhot järjestetään näkövammaisten koululla joka toinen viikko. Löydä liikunta -sporttis on uutta liikuntaharrastusta etsiville tarkoitettu kerho. Vauhdikkaille liikkujille sopii Lajisporttis ja yli 13-vuotiaille on uutena kerhona nyt myös Harrastesporttis. (Sporttis-kerhot saavat liikkumaan 2010.) Näkövammaisten keskusliitto järjestää myös Oomunkaa -kerhoja Keski-Suomen näkövammaiset ry:n tiloissa noin kerran kuussa. (Oomunkaa! -kerhot 2011.)

Reippaat pojat ry on jyvaskyläläinen partiopoikalippukunta, joka järjestää Sisupartio toimintaa myös aisti-, liikunta- sekä kehitysvammaisille henkilöille. Sisutoimintajärjestetään yhteistyössä Jyväskylän seurakunnan vammaisnuorisotyön kanssa. Sisuryhmiä on tällä hetkellä yhteensä neljä ja niiden toiminta perustuu samaan partio-ohjelmaan kuin muukin partio toiminta. Ohjelma sisältää viikoittaisten tapaamisten lisäksi retkiä ja leirejä. (Sisuosaston.d..)

## 5 KARTOITUS

### 5.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena on lisätä näkövammaisten nuorten osallisuutta Keski-Suomen alueella sekä saada heidät aktiivisemmin mukaan harrastustoimintaan samanikäisten kanssa. Toiminnallisena ja näkyvimpänä osana opinnäytetyössämme on kartoitus näkövammaisten nuorten mielenkiinnonkohteista ja toiveista vapaa-ajantoiminnan suhteen.

Kartoituksen keskeiset kysymykset ovat:

- Mitä näkövammaisen nuori nyt harrastaa?
- Mitä näkövammaisen nuori haluaa harrastaa?
- Kuinka usein ja minkä muotoista harrastustoimintaa näkövammaisen nuori toivoo?
- Haluaako näkövammaisen nuori harrastustoimintaan mukaan aikuisia tai ei-näkövammaisia?
- Mikä merkitys harrastustoiminnalla on näkövammaiselle nuorelle?

Tarkoituksena on vastausten perusteella koota tietoa, jota Keski-Suomen näkövammaiset ry voi hyödyntää nuorille järjestettävässä toiminnassa. Vastausten perusteella tarkoituksena on myös ideoida Keski-Suomen Näkövammaiset ry:lle kyselyyn vastanneiden nuorten toiveita vastaavaa toimintaa.

## 5.2. Kohdejoukko

Yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa kohdejoukoksemme valikoitui Keski-Suomen alueella opiskelevat ja/ tai asuvat 13–18-vuotiaat näkövammaiset nuoret. Nuoret opiskelevat joko Jyväskylän näkövammaisten koululla tai integroidusti kotipaikkakunnallaan. Jyväskylän näkövammaisten koulun rekisterin mukaan Keski-Suomen alueella asuu yhteensä seitsemän näkövammaista nuorta. Loput nuorista



asuvat Keski-Suomen ulkopuolella, mutta opiskelevat Jyväskylän näkövammaisten koululla ja näin ollen asuvat arkisin koulun oppilaskodissa. Teetimme kyselyn 22 nuorelle, joista yhteensä 14 vastasi. Vastanneista 11 opiskelee Jyväskylän näkövammaisten koululla, 3 integroidusti Keski-Suomen alueella.

Suoritimme kyselylomakkeemme testauksen Jyväskylän näkövammaisten koululla kahdessa ikärajuksellemme sopivassa ryhmässä. Testauksen jälkeen lomakkeeseen tulleet muutokset olivat sisällöllisten asioiden sijaan lähinnä muotoiluun liittyviä seikkoja, joten pystyimme käyttämään myös testauksessa tulleita vastauksia materiaalina opinnäytetyössämme.

### 5.3 Tiedonkeruumenetelmä

Tiedonkeruumenetelmäksi valitsimme strukturoidun kyselyn. Kysely tiedonkeruumuotona mahdollistaa useiden vastaajien mukaan ottamisen sekä monien asioiden kysymisen (Hirsjärvi, Remes&Sajavaara 2004, 184). Kartoituksen tarkoituksena olikin saada mahdollisimman monipuolisesti selville mitä, kuinka usein, kenen kanssa sekä millaisissa puitteissa nuoret haluaisivat harrastaa. Myös vastaajien hajanaisuus vahvisti päätöstämme kyselyn toimivuudesta, sillä esimerkiksi haastatteluiden avulla emme olisi pystyneet ottamaan mukaan kartoitukseen koko Keski-Suomen alueella asuvia nuoria.

#### **Postikysely**

Kyselyn muotona käytimme postikyselyä. Postikysely lähetettiin vastaajille kotiin, minkä jälkeen täytetty lomake postitettiin takaisin meille. Mukana oli postimerkillä varustettu kirjekuori sekä saatekirje (Ks. Liite 1.), jossa selitettiin menettely tarkemmin. Saatekirjeessä mainitsimme myös mahdollisuudesta osallistua arvontaan, johon palkinnot kustansi hankkimamme kolme eri sponsoria.

Lähetimme nuorille kirjallisen version lomakkeestamme ja saatekirjeestämme. Laitoimme mukaan saatekirjeestä myös lyhennetyn ja pistekirjoituksella olevan version, jossa kerrottiin mahdollisuudesta vastata kyselyyn myös sähköisesti. Halusimme varmistaa, että näkövammasta huolimatta jokaiselle nuorelle olisi tarjolla sopiva tapa vastata kyselyyn.

Postikyselyn etuna on aineiston saamisen nopeus sekä vaivattomuus. Postikyselystä aiheutuu usein kuluja, eikä lupa henkilörekisterien käyttöön ole aina itsestäänselvyys. Kysely voidaan toteuttaa myös jonkin organisaation, instituution tai yhteisön välityksellä, jolloin vastausprosentti on yleensä korkeampi. Menettelyn ongelmaksi muodostuu usein kato. Yleensä vastaamatta jättäneitä muistutetaan kahdesti ja mukana lähetetään mahdollisesti uusi kyselylomake. (Hirsjärvi ym. 2004, 185.) Kyselymme vastausprosentti oli 64 %, joten emme nähneet syytä lähettää kyselyä uudestaan nuorille.

### **Kyselylomakkeen testaus**

Kyselylomakkeen testauksen suoritimme kontrolloituna kyselynä Jyväskylän näkövammaisten koululla. Kontrolloidussa kyselyssä lomakkeet jaetaan henkilökohtaisesti kohdejoukolle. (Hirsjärvi ym. 2004, 185-186.) Kerroimme samalla nuorille kyselyn tarkoituksesta, kävimme kyselyn läpi sekä vastasimme kysymyksiin, joita nuorilla kyselyn suhteen heräsi. Tämän menetelmän avulla saimme kohdejoukoltamme suoraan palautetta kyselystämme ja sen toimivuudesta näkövammaisilla henkilöillä.

## **5.4 Kyselylomakkeen laadinta**

### **Ulkoasu**

Kyselylomaketta (Ks. Liite2.) laatiessamme otimme huomioon muun muassa Heikkilän (2008, 48-49) esiin nostamat hyvän kyselylomakkeen tunnusmerkit. Pyrimme varmistamaan, että kyselylomake on selkeä ja ulkoasultaan siisti. Teimme

asettelusta väljän, ohjeista yksiselitteisiä ja loogisia. Kysyimme vain yhtä asiaa kerrallaan. Alkuun laitoimme helppoja kysymyksiä, joiden tarkoitus oli houkutella vastaamaan. Tarkoituksena oli saada aikaiseksi mahdollisimman lyhyt ja selkeä kysely, joka kuitenkin antaisi vastaukset asettamiimme kysymyksiin.

Ulkoisesti kyselylomakkeemme on hyvin yksinkertainen ja koruton, sillä sen laatimisessa oli otettava huomioon vastaajien näkövamma aiheuttamat erityisvaatimukset. Kyselylomake oli saatava toimitettua näkövammaiselle nuorelle sopivassa muodossa, mutta hänen kirjoittamansa vastaukset oli saatava myös meille luettavaan muotoon. Näkövammaiset henkilöt käyttävät monia erilaisia tiedonsaantia ja tarkkaa näkemistä helpottavia apuvälineitä kuten lukutelevisiota ja tietokonetta lisälaitteineen sekä -ohjelmineen (Malm ym. 2006, 308). Tästä syystä teimme kyselylomakkeesta sekä sähköisen että paperiversion. Sähköinen versio mahdollisti vastaamisen tietokoneella, jolloin vastaaja pystyi käyttämään omia apuohjelmiaan eikä avustajan käyttäminen ollut välttämätöntä.

### **Kysymysten muotoutuminen**

Kyselylomakkeemme koostuu lähinnä strukturoiduista monivalintakysymyksistä, mutta mukana on myös muutama avoin sekä puolistrukturoitu kysymys. Avoimia kysymyksiä käytimme taustatietojen tiedustelussa. Pohjana kysymysten muotoilulle pidimme aiemmin asettamiimme keskeisiä kysymyksiä, joihin halusimme saada kartoituksessamme vastauksia. Käytimme valmiita vastausvaihtoehtoja, koska emme halunneet kyselylomakkeesta liian raskasta ja pitkää. Ajattelimme myös avointen kysymysten houkuttelevan vastaamatta jättämiseen.

Esittelimme kyselylomakkeen luonnoksen ohjaavalle opettajallemme, yhteistyökumppanillemme, opponentillemme sekä Jyväskylän näkövammaisten koulun yhteyshenkilöille saadaksemme palautetta ja kehittämisohjeita. Kysymysten asettelu sekä vastausvaihtoehdot muokkautuivat useaan otteeseen ennen kyselylomakkeen virallista testausta. Testausta suorittaessamme saimme vielä Jyväskylän näkövammaisten koulun oppilailta kommentteja kyselylomakkeesta.

Muutokset olivat lähinnä ulkoasuun liittyviä eivätkä sisällöllisiä, joten pystyimme käyttämään samaa lomaketta sekä testauksessa että varsinaisessa postikyselyssä.

## 5.5 Aineiston analysointi

Aloitimme aineiston analysoinnin heti keruuvaiheen jälkeen. Koska käytimme tiedonkeruumenetelmänä strukturoitua kyselyä, pääsimme analysoimaan vasta kyselylomakkeiden palaututtua. Kaikki vastaajat olivat täyttäneet lomakkeet huolellisesti ja vastanneet kaikkiin kohtiin, joten emme joutuneet hylkäämään kyselylomakkeita.

Saimme vastaukset kyselyihin kirjallisessa muodossa, joten aloitimme aineiston analysoinnin siirtämällä vastaukset helpommin käsiteltävään numeeriseen muotoon. Analysoimme tulokset tilastomatematisesti käyttäen Excel-taulukkolaskentaohjelmaa. Lukujen tueksi teimme ympyrädiagrammit, joista saa nopeasti yleiskäsityksen tuloksista. Avoimien kysymysten vastaukset otimme numeeristen tulosten tueksi sellaisenaan.

Kyselylomakkeessa pyydettiin vastaajia arvioimaan harrastusten kiinnostavuutta asteikolla 1-3. Laskimme arvioinneista keskiarvot ja teimme niistä Excel-taulukon (Ks. Liite 3.).

# 6 TULOKSET

## 6.1 Kyselyn tulokset

### **Taustatiedot**

Teetimme kyselyn 22 13–18-vuotiaalle Keski-Suomessa asuvalle ja/ tai opiskelevalla näkövammaiselle nuorelle. Kyselyyn vastasi 14 nuorta, joista naisia oli kuusi (43 %) ja miehiä kahdeksan (57 %). Vastausprosentti kyselyymme oli 64 %. Vastanneista heikkonäköisiä oli kahdeksan (57 %) ja sokeita kuusi (43 %). Kyselyyn sai vastata joko itsenäisesti tai avustettuna. Suurin osa (86 %) vastaajista vastasi kyselyyn itsenäisesti.

Kyselyn mukaan lähes kaikilla nuorilla oli jo valmiina joitakin harrastuksia.

Suosituimpia harrastuksia vastanneiden kesken olivat sokkopingis, yleisurheilu, uinti, erilaiset kerhot sekä bänditoiminta. Esille nousivat myös äänikirjojen kuuntelu, tandempyöräily, ratsastus, laskettelu, erilaiset pallopelit sekä tietotekniikka.

### **Harrastamisen useus ja muoto**

Kyselyssä halusimme selvittää nuorten toiveita harrastustoiminnan useudesta sekä harrastustoiminnan muodosta. Vastanneista puolet haluaa osallistua toimintaan kerran viikossa. Kolmasosa nuorista on kiinnostunut osallistumaan useammin kuin kerran viikossa. Tätä harvemmin tapahtuva harrastustoiminta ei herättänyt nuorissa suurta kiinnostusta. (Ks. Kuvio 1.) Nuorista puolet haluaisi osallistua toiminnan suunnitteluun eli olla osallisena koko prosessissa; suunnitteluvaihe, toteutus, päätösvaihe.



**Kuvio 1. Harrastustoiminnan useus (N=14)**

Suosituimmiksi harrastusmuodoiksi nousivat kyselyn mukaan leirit ja tapahtumat. Hajonta muiden antamiemme vaihtoehtojen eli kerhojen ja sosiaalisen median kesken oli kuitenkin hyvin pieni eikä merkittäviä eroja harrastusmuotojen kesken ollut. Vastausvaihtoehdoista sai valita halutessaan useamman kuin yhden.

Vastauksissa on havaittavissa ristiriitaa useuden ja muodon välillä: nuorista suurin osa haluaisi toimintaa vähintään kerran viikossa, mutta kuitenkin mieluiten leirien tai tapahtumien muodossa. (Ks. Kuvio 2.)



**Kuvio 2. Harrastustoiminnan muoto (N=14)**

### **Aikuisten ja ei-näkövammaisten nuorten läsnäolo**

Suurin osa (46 %) nuorista haluaa aikuisen mukaansavapaa-ajantoimintoihin.

Toiveissa oli kuitenkin, että aikuinen olisi mukana vain aluksi tai aikuisen saisi avuksi tarvittaessa. Vastaajat suhtautuivat myönteisesti yhdessä ei-näkövammaisten kanssa järjestettävään toimintaan. Vastanneista 86% vastasi ”kyllä” tai ”joskus” kysymykseen yhteisestä toiminnasta ei-näkövammaisten kanssa.

### **Harrastustoiminnan merkitys**

Harrastustoiminnan merkitystä kysyttäessä tärkeimpänä syynä osallistua toimintaan pidettiin uusien kokemusten saamista. Myös tekemisen saaminen vapaa-ajalle sekä tutustuminen uusiin ihmisiin oli nuorten mielestä tärkeää. (Ks. Kuvio 3.) Erikseen mainittiin myös vanhojen kavereiden tapaaminen sekä hyvän mielen saaminen. Vastausvaihtoehdoista sai halutessaan valita useamman kuin yhden.



**Kuvio 3. Harrastustoiminnan merkitys (N=14)**

### Harrastusten kiinnostavuuden arviointi

Kyselyssä pyysimme nuoria arvioimaan 27 eri harrastuksen kiinnostavuutta asteikolla 1-3, joista yksi tarkoittaa kiinnostavaa ja kolme ei lainkaan kiinnostavaa. Taulukoimme tulokset keskiarvon mukaan aloittaen eniten kiinnostavasta harrastuksesta (Ks. Liite 3). Kiinnostavimmiksi harrastuksiksi tarjoamistamme vaihtoehtoista nousivat uinti, keilaus sekä ruuanlaitto. Vähiten kiinnostusta herättivät partio, jumppa sekä kuvataiteet. Tietoa toiminnasta toivottaisiin saatavan pääasiassa sähköpostin, Internetin tai kirjeen välityksellä.

## 6.2 Tulosten yhteenveto

Kyselymme vastanneilla nuorilla on paljon omatoimisia sekä koulun ja erilaisten seurojen järjestämiä harrastuksia. Kyselymme avulla emme saaneet selvitettyä, ovatko nuoret tyytyväisiä tämänhetkisiin harrastuksiinsa tai kuinka säännöllistä harrastaminen on. Kaikki ovat innokkaita harrastamaan ja toiminnan säännöllisyys koetaan tarpeelliseksi. Leirit, kerhot, tapahtumat ja sosiaalinen media herättivät nuorissa tasaisesti kiinnostusta. Nuorten toive toiminnan säännöllisyydestä on mielestämme kuitenkin ristiriidassa leirien ja tapahtumien korkean suosion kanssa.



Leirit ja tapahtumat ovat kertaluontoisia, mutta toimintaa toivottiin kuitenkin olevan vähintään kerran kuukaudessa.

Suurin osa nuorista haluaa tapahtumiin mukaansa aikuisen, mutta emmesaaneettarkemminselville halutaanko mukaan vanhemmat, ohjaaja vai avustaja. Pohdimme kysymystä laatiessamme, onko tarkemmalla tiedolla merkitystä kartoituksemme tavoitteen saavuttamisessa ja päädyimme tietoisesti jättämään kysymyksestä tarkemmat vaihtoehdot pois. Tapahtumia järjestettäessä nuoren tulisi mielestämme tapauskohtaisesti saada valita itse, ottaisiko hän mukaansa esimerkiksi avustajan vai oman vanhemman. Esille nousi myös hyviä ehdotuksia siitä, että aikuinen olisi mukana vain aluksi tai apua olisi tarjolla tarvittaessa.

Näkövammaisilla nuorilla on positiivinen suhtautuminen yhteisesti järjestettävään toimintaan ei-näkövammaisten nuorten kanssa. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille myös ei-näkövammaisten nuorten asenne näkövammaisiin, mikä oli mielestämme hyvä huomio. Nuorten asennoitumista ei voi etukäteen tietää, mutta olettaisimme, että asenne muuttuisi myönteisemmäksi, jos yhteistä toimintaa olisi mahdollista järjestää. Sosiaalinen integraatio on tärkeää yksilön kannalta, sillä yhteiskunnan suhtautuminen määrittää pitkälti sitä, kuinka rajoittavana tekijänä yksilö esimerkiksi näkövammansa kokee (Viitapohja 2011).

Noin puolet nuorista haluaisi osallistua itse toiminnan suunnitteluun. Olimme tuloksesta yllättyneitä japidämme tärkeänä nuorten aktiivisuutta ja kiinnostuneisuutta osallistua kehitystoimintaan. Nuorten toiveena on saada tietoa toiminnasta sähköpostina, Internetin kautta tai kirjeenä. Näitä tiedotuskanavia tulee hyödyntää myös toiminnan suunnittelussa lähettämällä kysely toiveistaennen toiminnan alkua ja saada näin nuorten mielipiteet kuuluville sekä tehdä toiminnasta mahdollisimman monipuolista ja kiinnostavaa. Muita vaihtoehtoja nuorten osallistamiselleon: yhteinen suunnittelupalaveri ennen toiminnan alkua tai mielipiteiden kysyminen ensimmäisellä kerhokerralla.

Nuoret kokevat harrastustoiminnassa vertaistuen erittäin tärkeäksi. Vertaistuki on otettu vahvasti esille myös näkövammaistyön tavoitteissa esimerkiksi näkövammaisen toiselle näkövammaiselle tarjoaman vertaistuen kehittämisessä ("Yhdessä olemme vahvempia" n.d.). Myös toiminnan saaminen vapaa-ajalle ja uudet kokemukset koettiin merkittäväksi. Nuorten vastauksista nousi vahvasti esille se, että harrastustoiminnalla koetaan olevan useita eri merkityksiä. Uusien kokemusten saaminen vahvisti ajatustamme siitä, että nuorille voi tarjota jatkossa myös erikoisempia lajeja, kuten melontaa.

Suosituimmiksi harrastuksiksi keskiarvon perusteella nousivat uinti, keilaus ja ruuanlaitto. Uinnin uskomme olevan kärjessä, koska se on nuorille tuttua ja kuuluu jo nyt usean vastaajan harrastuksiin. Myös Nuori Suomi ry:n kansallisessa liikuntatutkimuksessa (2010) uinti kuului suosituimpien lajien joukkoon. Keilaus sen sijaan on nuorille mieleistä ja luultavasti myös tuttua, mutta se ei kuulu säännöllisten harrastusten joukkoon. Ruuanlaittotaitojen kehittäminen on yhdessä tekemällä ja kokeilemalla mielekästä erityisesti itsenäistymisen kynnyksellä oleville nuorille.

Vähiten kiinnostusta herättäviä harrastuksia olivat partio, jumppa ja kuvataiteet. Jumpan ja kuvataiteiden arvelemme olevan nuorille koulusta tuttuja ja ehkä juuri tästä syystä niitä ei koettu mielekkäiksi. Jäimme myös pohtimaan sitä, tietävätkö nuoret, mitä on esimerkiksi partio. Nuorille olisi hyvä järjestää mahdollisuus kokeilla eri lajeja ja harrastuksia ja teettää kysely sitten uudestaan.

Kyselyn avulla saimme kerättyä kohderyhmästämme haluamaamme tietoa, mutta analysoidessamme vastauksia huomasimme useiden kysymysten kohdalla parannettavaa. Joitakin kysymyksiä olisi voinut laajentaa tai tarkentaa, jolloin olisimme saaneet paremmin hyödynnettävää tietoa. Jatkokysymykset eivät ole kuitenkaan oleellisia asettamiemme tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastausprosentti oli korkeampi kuin osasimme odottaa. Olimme myös tyytyväisiä siihen, että vastaajien sukupuolijakauma oli tasainen.

Vertasimme kyselystämme saamiamme tuloksia Nuorten Akatemia ja Nuori Suomi ry:n vuonna 2004 tekemään tutkimukseen nuorten harrastamisesta. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että 92 %:lla nuorista on jokin harrastus. Omatoiminen liikunta on tutkimuksen mukaan suosituinta. Omatoimisen liikunnan jälkeen suosituimpia harrastuksia ovat: liikunta urheiluseurassa, kirjoittaminen ja lukeminen, harrastukset tietokoneen avulla sekä musiikilliset harrastukset. Harrastamisessa tärkeänä pidetään sen hauskuutta ja nautinnollisuutta, seuraavana tulevat oman kunnon ylläpito sekä kavereiden näkeminen. Myös uusien kavereiden saaminen on tärkeää. (Nuorten harrastuskysely 2004.)

Tulokset ovat yhtenäisiä sen suhteen, että suurimmalla osalla nuorista on olemassa jokin harrastus. Omatoimisia harrastuksia löytyi myös näkövammaisilta nuorilta. Liikuntaharrastukset nousivat kyselyssämme myös suosituiksi. Niitä harrastetaan paljon ja tarjonta keskittyy enimmäkseen liikuntaharrastuksiin. Harrastustoiminnan hauskuus ja nautinnollisuus eivät nousseet kyselyssämme esiin, koska emme niitä olleet vaihtoehtoina tarjonneet. Näkövammaiset nuoret pitivät vanhojen kavereiden tapaamista sekä uusien kavereiden saamista tärkeänä kuten Nuorten Akatemian ja Nuori Suomi ry:n teettämään kyselyyn vastanneet nuoretkin.

### 6.3 Suositukset

Suosittelimme Keski-Suomen näkövammaiset ry:tä järjestämään näkövammaisille nuorille kartoituksemme pohjalta toimintaa lähitulevaisuudessa, jotta nuoret kokisivat todella pystyneensä osallistumaan vaikuttamiseen ja jotta kartoituksemme tulokset tulisivat käytännössä hyödynnetyksi. Kyselyssämme suosituimmiksi nousseiden harrastusmuotojen ja -vaihtoehtojen pohjalta ideoimme yhteistyökumppanillemme neljä konkreettista tapaa koota näkövammaiset nuoret yhteen.

Toiminnan muodoiksi valitsimme sosiaalisen median, leirit, kerhot ja tapahtumat, sillä ne kaikki osoittautuivat kyselyssämme suosituiksi. Toiminnan sisällöt valikoituivat kyselyssä suosituimmiksi nousseiden harrastuksien pohjalta. Yhdistimme ehdotuksiimme nuorten toiveet aikuisten läsnäolosta sekä ei-näkövammaisten kanssa toimimisesta. Otimme huomioon myös nuorten mielipiteen uusien kokemusten merkityksestä.

### **Pidetään yhteyttä!**

Sosiaalinen media on nykyään keskeinen väline sosiaalisten suhteiden ylläpidossa sekä tiedottamisessa. Sosiaalisen median avulla tavoittaa viiveettä suuremman yleisön. (Sosiaalisen median hyödyt ja kustannukset.n.d.) Nuorisobarometrin mukaan 80 % nuorista käyttää Internetiä päivittäin (Kiilakoski 2010). Keski-Suomen näkövammaiset ry voisi luoda esimerkiksi Facebook-yhteisön tai sähköisen postituslistan, jonka avulla se voi pitää yhteyttä paikallisiin nuoriin, tiedustella nuorten mielipiteitä ja tiedottaa ajankohtaisista asioista. Nuoret pystyisivät yhteisön kautta vaikuttamaan helposti asioihin ja saisivat äänensä kuuluville. Nuoret toivoivat kyselyssäkin saavansa tietoa toiminnasta sähköpostitse sekä Internetin välityksellä. Facebookia tiedotuskanavana hyödyntää nyt jo esimerkiksi Näkövammaisten keskusliiton nuorisotoimi (Nuorisotoimintan.d.).

### **Elämysleiri**

Elämysleirin tarkoituksena on tarjota suosituimmaksi nousseen uinnin lisäksi jotain uutta kaikille vesipedoille, muun muassa kiinnostusta herättäneen melonnan muodossa. Viikonloppuleiri sisältää mukavaa yhdessäoloa, melonnan perusteet sekä lopuksi yhteisen melontaretken. Illalla aikaa vietetään saunoen, uiden ja grillaten. Leiri on tarkoitettu sekä näkövammaisille että ei-näkövammaisille nuorille. Tavoitteena on luoda uusia sosiaalisia suhteita sekä vähentää ennakkoluuloja puolin ja toisin. Samalla harjoitellaan vastuunkantamista ja itsenäiseen elämiseen tarvittavia taitoja. Halukkaille nuorille tulisi olla mahdollisuus suunnitella esimerkiksi iltatohjelmaa tai toimia ”apuohjaajina” erilaisissa arjen toiminnoissa.

### **Keilausturnaus**

Keilausturnaus on leikkimielinen tapahtuma näkövammaisille nuorille ja heidän perheilleen. Lauantaipäivän tapahtuma tarjoaa vertaistoimintaa kaikille samalla kun sukellaan keilauksen saloihin. Voittajajoukkuetta odottaa mahtava palkinto: ravintolalahjakortti. Keilausturnaus on vaivaton järjestää ja siihen on kaikkien helppo osallistua, koska kyseessä on kertaluontoinen tapahtuma. Keilausturnauksen kesto on kaksi tuntia ja sen jälkeen nautitaan yhdessä pullakahvit. Halukkaat nuoret saisivat olla mukana esimerkiksi pullien leipomisessa, kahvin keittämisessä, palkintojen jaossa tai juontajana.

### **Kokataan yhdessä!**

Kokkikerho on suunnattu itsenäistymisen kynnyksellä oleville näkövammaisille nuorille. Kerho kokoontuu kerran viikossa. Kerhossa tutustutaan eri maiden keittiöihin samalla ruuanlaiton ja kodinhoidon taitoja kartuttaen. Jokaisen kerhokerran alussa käytäisiin yhdessä kaupassa ostamassa tarvittavat ainekset. Kerhossa tutustutaan uusiin ihmisiin ja saadaan uusia kokemuksia. Ruokalistan suunnittelevat nuoret itse.

## **7 POHDINTA**

Opinnäytetyöprosessimme alkoi keväällä 2010. Aiemmin Keski-Suomen näkövammaiset ry järjesti kerhotoimintaa nuorille, mutta osallistujia ei ollut tarpeeksi. Tästä saimme idean kartoittaa nuorten toiveita vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan liittyen. Aluksi suunnitelmisamme oli kartoituksen lisäksi järjestää myös jokin tapahtuma. Aiheseminaarissa yhdessä ohjaavan opettajamme kanssa tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että aihetta on rajattava. Päätimme

toteuttaa kartoitusosuuden. Syksyllä 2010 alkoi aiheemme muodostua selkeämmäksi kokonaisuudeksi ja pääkäsitteemme muotoutuivat.

Keväällä 2011 suunnittelimme kyselylomakkeemme. Pyysimme palautetta opinnäytetyömme ohjaavalta opettajalta, yhteistyökumppaniltamme, Jyväskylän näkövammaisten koululta sekä opponentiltamme. Muokkasimme kyselyä annettujen kehitysehdotuksien pohjalta. Yllätyimme, kuinka pitkä ja työläs prosessi lomakkeen tekeminen oli. Lähdekirjallisuuden löytäminen pääkäsitteidemme tueksi oli osittain haasteellista. Näkövammaisuudesta on niukasti tietoa ja sen yhdistäminen muihin käsitteisiimme oli vaikeaa.

Kyselylomakkeen laatimisessa haastavaa oli aikataulujen sovittaminen useiden eri yhteistyötahojen kanssa sekä vastaajien näkövammaisuuden huomioon ottaminen. Koimme haasteellisena myös nuorten hajanaisuuden ja heidän tavoittamisensa, sillä yhteystietoja ei ollut luvallista luovuttaa suoraan meille. Saimme avuksemme kuitenkin Jyväskylän näkövammaistenkoulun, joka toimi kyselymme toteutuksessa mahdollistajana eli koulu toimitti laatimamme kyselyt eteenpäin muualla kuin Jyväskylässä opiskeleville nuorille.

Sponsoreiden hankkimisessa ja saatekirjeen kirjoittamisessa oli myös oma urakkansa. Kyselylomakkeen ja saatekirjeen ensimmäisen version valmistuessa teetimme testikyselyn Jyväskylän näkövammaisten koululla. Muutosehdotuksia tuli vain vähän, eivätkä ne olleet sisällöllisiä, joten pystyimme käyttämään saatuja vastauksia varsinaisessa kartoituksessamme. Koimme testikyselyn tärkeäksi kyselymme uskottavuuden kannalta. Samalla saimme ainutlaatuisen tilaisuuden tehdä yhteistyötä näkövammaisten nuorten kanssa.

Kyselyn palaututtua teimme yhteenvedon tuloksista, suoritimme arvonnin ja kirjoitimme teoriaosuuden lähdekirjallisuuteen nojaten. Tulosten kirjaamisessa päädyimme ympyrädiagrammeihin ja keskiarvojen laskentaan, koska koimme ne selkeimmiksi. Jotkin kysymyksistämme olisivat vaatineet jatkokysymyksiä tarkemman

kuvan saamiseksi, mutta halusimme pitää kyselymme mahdollisimman lyhyenä ja näin ollen jätimme ne tietoisesti pois.

Pyrkimyksenämme oli tavoittaa erityisesti muualla kuin Jyväskylän näkövammaisten koululla opiskelevat nuoret, mutta näistä seitsemästä nuoresta vain kolme vastasi kyselyymme. Vastausprosenttiimme olimme kuitenkin kokonaisuudessaan erittäin tyytyväisiä, joten emme lähettäneet uusintakyselyä. Lähetimme kyselyt loma-aikaan, mikä saattoi vaikuttaa vastausinnostukseen. Kyselylomake oli lyhyt ja sen sai täyttää myös avustettuna, joten uskomme, etteivät vastaamatta jättäneet nuoret kokeneet aiheetta tai vaikuttamismahdollisuutta itselleen tarpeeksi tärkeäksi.

Pidämme tuloksia luotettavina, sillä vastausprosentti oli hyvä, kohdejoukon sukupuolijakauma tasainen ja kyselyyn osallistui sekä heikkonäköisiä että sokeita. Toisaalta kohdejoukko oli pieni ja paikallinen, joten tuloksia ei suoraan voi verrata esimerkiksi muihin maakuntiin, mutta uskomme opinnäytetyömme antavan ideoita muille näkövammaisten nuorten kanssa työskenteleville. Kartoituksemme nosti esiin myös jatkotutkimusehdotuksia. Nuoret kokivat kyselyn tärkeäksi ja toivoivatkin vastaavia kyselyitä lisää. Esiin nostamiamme kysymyksiä voisi laajentaa ja samalla saada täsmällisempää tietoa nuorten toiveista. Tulostemme pohjalta voisi järjestää nuorille suunnatun tapahtuman esimerkiksi opinnäytetyönä.

Opinnäytetyöprosessimme alussa ajattelimme näkövammaisten nuorten vähäisen harrastustoimintaan osallistumisen johtuvan harrastusmahdollisuuksien yksipuolisuudesta. Prosessin edetessä havaitsimme kuitenkin, että tarjontaa löytyy eri tahojen järjestämänä. Nykyisestä tarjonnasta suurin osa painottuu liikuntaan. Liikuntaharrastukset nousivat myös kyselyssämme suosituksi, mutta näemme tarvetta toiminnan monipuolistamiseen. Tähän asti Keski-Suomen näkövammaiset ry on markkinoinut toimintaansa äänilehti Sentterin kautta, mutta esimerkiksi testikyselymme yhteydessä nousi esiin, etteivät nuoret ole tietoisia kyseisestä lehdestä. Markkinoinnin on tapahduttava jatkossa sosiaalisen median tai paremmin nuorille soveltuvien lehtien avulla.

Huomioimme eettisyyden koko opinnäytetyöprosessimme ajan. Olemme olleet rehellisiä, huolellisia ja tarkkoja sekä noudattaneet salassapitovelvollisuutta. Olemme tarkastelleet lähdekirjallisuutta kriittisesti. Tutkimuskohteemme sekä menetelmämme ovat eettisesti kestäviä. Kyselyssä otimme huomioon vastaajien oikeuden anonymiteettiin ja vapaaehtoisuuteen. Koska testikyselyyn vastaajat olivat alaikäisiä, suostumus pyydettiin myös huoltajilta. Saatekirjeessä vastaajille kerrottiin, mistä kyselyssä on kyse ja mihin tietoja käytetään. Kyselylomakkeet olemme pitäneet muilta salassa ja tuhonneet ne tulosten analysoinnin jälkeen.

Vuoden kestänyt opinnäytetyöprosessimme on ollut tärkeä ammatillisen kasvumme kannalta. Olemme ehtineet rauhassa perehtyä aiheeseemme. Valinnat ja päätökset olemme pystyneet tekemään perustellusti. Yhteistyö eri tahojen kanssa on ollut rikastuttava kokemus, joka on opettanut meitä arvostamaan verkostoitumisen hyödyllisyyttä. Ilman apunamme toimineita yhteistyötahoja emme olisi saaneet kartoitusta toteutettua. Yhteistyötaitojen kehittymisen lisäksi opimme uutena asiana kartoituksen tekemisen sekä kyselylomakkeen laatimisen. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kartoituksen avulla selvittää Keski-Suomen näkövammaisten nuorten toiveita vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyen ja tämän pohjalta luoda Keski-Suomen näkövammaiset ry:lle materiaalia tarvelähtöisen toiminnan järjestämiseksi. Uskomme saavuttaneemme tavoitteemme nuorten näkövammaisten osallisuuden lisäämisessä. Toivomme yhdistyksen kehittävän toimintaansa saatujen tulosten pohjalta ja ottavan nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun.



## LÄHTEET

Eriksson, S. 2008. Erot, erilaisuus ja elinolot – vammaisten arkielämä ja itsemäärääminen. Helsinki: Kehitysvammaliitto Ry.

EU:n vammaisstrategia 2010-2020. 2010. Esteetön Eurooppa. Viitattu 1.4.2011.  
[http://ec.europa.eu/news/justice/101115\\_fi.htm](http://ec.europa.eu/news/justice/101115_fi.htm)

Harju, A. 2010. Osallisuus. Viitattu 23.3.2011.  
<http://www.kansalaisfoorumi.fi/osallistuminen-ja-vaikuttaminen/osallisuus>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hurre, T. 2004. Valtaosa näkövammaisista nuorista selviää nuoruusiän kehitystehtävistä ilman suurempia ongelmia. Viitattu 31.3.2011.  
<http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti>

Kananoja, A., Niiranen, V. & Jokiranta, H. 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka – osallisuutta ja yhteistä vastuuta. Juva: WS Bookwell Oy.

Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010. 2010. Viitattu 27.4.2011.  
[http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/tiedotteet/100422\\_liikuntatutkimus\\_2009-2010\\_lapset\\_ja\\_nuoret\\_nettiin.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/tiedotteet/100422_liikuntatutkimus_2009-2010_lapset_ja_nuoret_nettiin.pdf)

Kiilakoski, T. 2010. ”Elämä oli sotkuista, meluista ja sekavaa.” – Sosiaalinen media ja nuoret. Viitattu 18.4.2011. [http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/26CF9E32-93BD-4155-9806-9DA94F457536/0/Mieli\\_2010\\_Kiilakoski\\_Nuorisotutkimusseura.pdf](http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/26CF9E32-93BD-4155-9806-9DA94F457536/0/Mieli_2010_Kiilakoski_Nuorisotutkimusseura.pdf)

L. 27.1.2006/72. Nuorisolaki. Viitattu 27.4.2011. Valtion säädöstietopankki.  
<http://www.finlex.fi>

Laine, T. & Hyväri, S. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina – Artikkeleita osallisuudesta. 2002. Toim. Gretschel, A. Viitattu 23.3.2011.  
<http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p0509120839530.pdf>

Maailmani. n.d. Viitattu 14.3.2011. <http://www.arlainst.fi/index.php?k=12510>

Malin, M. 2011. Nuorten vapaa-aika. Viitattu 15.3.2011. [www.sosiaaliportti.fi](http://www.sosiaaliportti.fi)

Malin, M. 2011. Nuoret ja ehkäisevä työ. Viitattu 24.3.2011. [www.sosiaaliportti.fi](http://www.sosiaaliportti.fi)

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E-L. 2004. Esteistä mahdollisuuksiin – vammaistyön perusteet. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Me itse ry. 2010. Puheista tekoihin. Viitattu 1.4.2011.

[http://www.kvtl.fi/contentimages/Me\\_itse/pdf\\_tiedostot/puheista\\_tekoihin\\_kotisivulle.pdf](http://www.kvtl.fi/contentimages/Me_itse/pdf_tiedostot/puheista_tekoihin_kotisivulle.pdf)

Mikä osallisuus? n.d. Viitattu 1.10.2010.

[http://www.valtikka.fi/opettajat/mika\\_osallisuus/?searchterm=osallisuus](http://www.valtikka.fi/opettajat/mika_osallisuus/?searchterm=osallisuus)

Mäkinen-Vuohelainen, M.n.d. Jääkö erilainen yksin? Viitattu 13.10.2010.

[http://www.nkl.fi/fi/etusivu/airut/jaako\\_erilainen\\_yksin](http://www.nkl.fi/fi/etusivu/airut/jaako_erilainen_yksin)

Nuorisotoiminta. n.d. Viitattu 20.4.2011.

<http://www.nkl.fi/fi/etusivu/palvelut/nuoret>

Nuorten harrastuskysely. 2004. Viitattu 27.4.2011.

<http://www.nuortenakatemia.fi/selvitykset>

Nuortennetti. n.d. Viitattu 26.4.2011. <http://www.mll.fi/nuorille/nuortennetti/>

Nuorten osallisuus. 2007. Viitattu 1.10.2010.

<http://www.intermin.fi/lh/ita/sivistys/home.nsf/pages/BA68DE363A461616C2256DC2004010F8?opendocument>

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2008. Ihmisen psykologinen kehitys. 1-3.p. Helsinki: WSOY.

Ojamo, M. n.d. Näkövammarekisterin vuosikirja 2009. Viitattu 20.1.2011.

<http://www.nkl.fi/fi/etusivu/ajankohtaista/julkaisu/vkirja2009>

Oomunkaa! -kerhot. 2011. Viitattu 13.4.2011.

<http://www.silmatera.fi/toiminta/index2.php?sivu=1757>

Opetushallitus. 1996. Syrjäytymisriskien ehkäisy, syrjäytyneiden koulutuspalvelut ja ohjaustoiminta. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Paananen, L. 2011. Vastaus nuorisotoimintaan. Sähköpostiviesti 24.3.2011.

Vastaanottaja E. Lampi. Näkövammaisten keskusliiton aluesihteerin vastaus nuorisotoimintaan.

Sisuosasto. n.d. Viitattu 13.4.2011.

<http://www.reippaatpojatry.fi/toiminta/sisuosasto>

Sivistyssanakirja. 2011. Viitattu 5.1.2011. <http://suomisanakirja.fi/harrastaa>

Sosiaalisen median hyödyt ja kustannukset. n.d. Viitattu 20.4.2011.

<http://alan.fi/sosiaalisen-median-hyodyt-ja-kustannukset-2>

Sporttis -kerhot saavat liikkumaan. 2010. Viitattu 13.4.2011.

<http://www.silmatera.fi/toiminta/index2.php?sivu=1679>

Syrjäytyminen 1990-luvun puolivälin Suomessa – Stakesin asiantuntijoiden arvioita syrjäytymisriskeistä. 1998. Toim. Hannu Uusitalo. Helsinki: Stakesin monistamo.

Tietoa yhdistyksestä. n.d. Viitattu 13.4.2011.

[http://www.ksn.fi/yhdistyksesta/tietoa\\_yhdistyksesta.html](http://www.ksn.fi/yhdistyksesta/tietoa_yhdistyksesta.html)

Tiira, K. 2000. Yhteistä kieltä etsimässä – Pienten lasten osallisuuden lisäämisestä vesiprojektissa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos, varhaiskasvatus. Viitattu 23.3.2011.

[http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Tutkimus/Kirsi\\_Tiiran\\_gradu.pdf](http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Tutkimus/Kirsi_Tiiran_gradu.pdf)

Vammaispalvelut. 2010. Viitattu 9.3.2011.

[http://www.stm.fi/sosiaali\\_ja\\_terveyspalvelut/vammaispalvelut](http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/vammaispalvelut)

Veijola, E. 2005. Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja Omaura – seurantatutkimus Omaura- toimintaan osallistuneiden nuorten elämänvaiheista 1995–2001. Helsinki: Yliopistopaino.

Viitapohja, K. 2011. Sosiaalinen integraatio. Viitattu 27.4.2011.

<http://www.saunalahti.fi/kup/sopalvel/integraa.htm>

Vilkko-Riihelä, A. & Laine, V. 2007. Mielen maailma. 1-3.p. Helsinki: WSOY.

Yhdistyksen toiminta. n.d. Viitattu 13.4.2011.

<http://www.ksn.fi/toiminta/toiminta.html>

”Yhdessä olemme vahvempia”. n.d. Viitattu 27.4.2011.

<http://www.nkl.fi/fi/etusivu/ajankohtaista/julkaisu/jtutkimus/luku4>

## LIITTEET

### Liite 1. Saatekirje

# KYSELY KESKI-SUOMEN NÄKÖVAMMAISILLE NUORILLE

Kyselyn laatijat ovat sosionomiopiskelijat Emilia Lampi sekä Maija Huhtala yhteistyössä Keski-Suomen näkövammaiset ry:n kanssa.

Osallistumisesi on tärkeää!

Opiskelemme Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa. Suuntaudumme erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön. Kartoitamme opinnäytetyönämme Keski-Suomen näkövammaisten nuorten toiveita vapaa-ajanvietto mahdollisuuksiin. Ohessa on lomake, johon toivomme teidän vastaavan mahdollisimman huolellisesti.

Kyselyyn voi vastata:

1. itsenäisesti
2. avustettuna

Kyselyyn vastaamalla sinulla on mahdollisuus vaikuttaa harrastustoiminnan sekä tapahtumien sisältöön. Vastaukset käsitellään nimettöminä. Jyväskylän näkövammaisten koulu (JNK) osallistuu tähän kartoitukseen niin sanotusti mahdollistajana eli koulu hoitaa postituksen, ja näin oppilastiedot yhteystietoineen

eivät missään vaiheessa ole päätyneet meidän kyselijöiden tietoomme. Mukana on erillinen arpalipuke arvontaa varten. Arvontaan osallistuminen on vapaaehtoista.

Toivomme mahdollisimman monen vastaavan, jotta saisimme teille kaikille mieluista tekemistä sekä riittävästi aineistoa opinnäytetyöhömmme. Arvomme kaikkien vastanneiden kesken seitsemän palkintoa. Palkinnot tarjoavat: Andiamo (50€ lahjakortti), Sokos (tuotepalkintoja) sekä R-kioski (ostokuponkeja).

Kyselylomake palautetaan 15.3.2011 mennessä. Voit palauttaa kyselyn sekä arvontalipukkeen joko alla olevaan sähköpostiosoitteeseen tai tulostettuna vastauskuoressa. Jokaisella vastaajalla on kyselylomakkeen mukana postimerkillä varustettu vastauskuori.

Kiitämme osallistujia!

Lisätietoja: Maija Huhtala ([maija.huhtala.sso@jamk.fi](mailto:maija.huhtala.sso@jamk.fi))

Ystävällisin terveisin:

Emilia Lampi

Maija Huhtala

## Liite 2. Kyselylomake

# KYSELY

### 1. Mitä harrastat tällä hetkellä?

### 2. Kuinka usein haluaisit osallistua harrastustoimintaan/tapahtumiin? (merkitse mieluisin vaihtoehto)

useammin kuin kerran viikossa

kerran viikossa

joka toinen viikko

kerran kuukaudessa

harvemmin

ei koskaan

en osaa sanoa

### 3. Haluaisitko osallistua johonkin seuraavista? (merkitse mieluisat vaihtoehdot)

leirit

kerhot

tapahtumat

sosiaalinen media (tietokoneen välityksellä tapahtuva toiminta)

### 4. Haluaisitko tapahtumiin mukaan aikuisia (esim. vanhemmat, ohjaaja..)? (merkitse)

kyllä

ei

joskus

en osaa sanoa

**5. Haluaisitko yhteistä toimintaa ei-näkövammaisten kanssa?  
(merkitse)**

kyllä

ei

joskus

en osaa sanoa

**6. Haluaisitko itse osallistua toiminnan suunnitteluun  
(merkitse)?**

kyllä

ei

joskus

en osaa sanoa

**7. Mitä kautta haluat saada tiedot harrastuksista ja  
tapahtumista? (merkitse mieluisat vaihtoehdot)**

lehti, mikä?

äänilehti, mikä?

Internet

sähköposti

tekstiviesti

kirje

en osaa sanoa

joku muu, mikä?

**8. Mikä on mielestäsi tärkeintä harrastustoiminnassa  
(merkitse mieluisat vaihtoehdot)?**

tutustuminen uusiin ihmisiin

tekemisen saaminen vapaa-ajalle

itsensä ilmaiseminen

uusien kokemusten saaminen

joku muu, mikä?

**9. Arvioi seuraavien harrastusmahdollisuuksien kiinnostavuutta (merkitse)**

**1** = kiinnostava **2** = jonkin verran kiinnostava **3** = ei kiinnostava

soittaminen	1	2	3
laulaminen	1	2	3
kirjoittaminen	1	2	3
tietotekniikka	1	2	3
teatteri	1	2	3
roolipelaaminen	1	2	3
sirkustoiminta	1	2	3
radiotoiminta	1	2	3
järjestötoiminta	1	2	3
partio	1	2	3
kuvataide	1	2	3
kädentaidot	1	2	3
lautapelit	1	2	3
ruuanlaitto	1	2	3
tanssi	1	2	3
ratsastus	1	2	3
jumppa	1	2	3
kuntosali	1	2	3
talviurheilulajit	1	2	3
pallopelit	1	2	3
mailapelit	1	2	3
yleisurheilu	1	2	3
itsepuolustuslajit	1	2	3
keilaus	1	2	3
uinti	1	2	3
vaellus	1	2	3
melonta	1	2	3



joku muu, mikä?

## **TAUSTATIEDOT**

### **10. Sukupuoli (merkitse)**

nainen

mies

### **11. Asuinpaikkakunta:**

### **12. Näkövamman laatu (merkitse)**

heikkonäköinen

sokea

### **13. Vastasin kyselyyn (merkitse)**

itsenäisesti

avustettuna

### **14. Erityisiä toiveita, mielipiteitä, palautetta kyselystä...**

## Liite 3. Harrastusten kiinnostavuuden arviointi

Harrastus	Keskiarvo
uinti	1,50
keilaus	1,64
ruuanlaitto	1,71
melonta	1,84
pallopelit	1,84
soittaminen	1,85
tietotekniikka	1,85
yleisurheilu	1,85
talviurheilulajit	1,92
mailapelit	1,92
roolipelaaminen	2,00
sirkustoiminta	2,00
laulaminen	2,00
kuntosali	2,00
radiotoiminta	2,07
lautapelit	2,07
teatteri	2,14
kädentaidot	2,14
ratsastus	2,14
kirjoittaminen	2,20
tanssi	2,21
itsepuolustuslajit	2,21
vaellus	2,28
järjestötoiminta	2,28
kuvataide	2,35
jumppa	2,50
partio	2,53